

En dat er nu al voortgang te bespeuren is, is in hoofdzaak te danken aan de beweging der jongeren in de moderne bouwkunst, alsmede dat er ook onder de Gereformeerde bouwkunstenaars meerdere zijn, die de nieuwe richting toegedaan zijn. Die zullen voorts nog de beste waarborg zijn, dat in de toekomst ook aan catechisielokalen meer zorg zal besteed worden.

Het is ten deele maar gelukkig, dat vele gereformeerde broeders niet weten, wie de baanbrekers zijn op het gebied van de moderne bouwkunst, anders werd deze laatste wellicht ook evenals de literaire kunst der modernen uit den boeze bevonden.

Wat heb ik met genoegen in een der vorige nos „een stem der jongeren" gelezen. De nieuwe strooming is van alle zijden waarneembaar, tegenhouden zal men ze niet meer kunnen.

Met een variatie op Wielenga's gezegde (blz. 200 Ref.) moet men heden ook nog wel zeggen: „Waardeering van de bouwkunst als kunst, moet men nog met lantaarnschijnwerpers zoeken". Maar de toekomst is toch lichtend, zij het dan voor een groot gedeelte, dank zij vele moderne bouwkunstenaars.

En daarom, ook onder den invloed van „De Reformatie", zien we met vertrouwen de toekomst tegemoet.

E. J. R.

De Deliver op den Dijk. ¹⁾

Den bronzen kop op zijnen stoeren stierennek
staand op de sterke stulten zijner schonke
schoudren,
nog trillend, door zijn warmgewerkte lijf, de trek
van strakgespannen spier en pezen, voelt hij
koud'ren

en koeler adem van de zee, en staart hij, stom,
stroef-stug, met starren blik, naar 't staag ge-
stuw der golven;
gloed van de zingend-heete zomerzon, blinkt om
zijn spa, waarmee hij hield den dag door heeft
gedolven.

Nog staat daar zijn gestalt strak in den zonne-
brand:
sterk-standig, gram, granieten beeld, Glazuren
glanzen
van golven glimpen glinstren rond den ruwen rand
van rijen steenen, schrap geschaard als scherpe
schanzen.

Dáár heeft hij 't naakte lijf plots in de zee ge-
plonsd,
en daagt de golven uit, in drommen aange-
drongen;
en davrend dreunt zijn lach, die als een donder
bonst
diep door zijn bonke borst, luid-loeiend uit zijn
longen!

Karel J. v. Dorp.

Andijk, 13-5-'21.

¹⁾ Als proeve van dichtkunst, waarin persoonlijke visie
uitgedrukt wordt in het eigen woord, wordt dit vers hier ge-
plaatst. Het dient niet als model. Daarvoor is er nog te
weinig spontane eenvoud en teveel gezocht alliteratie. R. W.

UIT DE AMERIKAANSCH KERKELIJKE WERELD door Dr. HENRY BEETS.

De Zondagsschool in de Ver. Staten.

II.

Een der voornaamste factoren ter samenbinding en samenwerking van het oogenschijnlijk zoo hopeloos verdeeld evangelisch Christendom in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika (Zie „De Reformatie", 29 April 1921), is de Zondagsschool. Toen ons volk hier eerst kwam, hadden onze leiders er niet veel mede op. Aan Dr A. C. Van Raalte wordt het gezegde toegeschreven: „Ik wenschte wel dat die ezel (de Zondagsschool) nooit geboren ware geweest". In Christelijke Gereformeerde kringen sprak men soms van haar als een Trojaansch Paard en hoogstens een „voorhof der heidenen". Doch langzamerhand is de stemming veranderd en in alle gemeenten der Geref. kerk en in bijna alle Chr. Geref. kerken hier te lande is de Zondagsschool thans een integreerend deel der kerkelijke werkzaamheden, naast de Catechisatie.

Zelfs op plaatsen waar Christelijke scholen zijn, heeft men nog Sabbatscholen voor de kinderen der gemeente. Want, laat dat wel in het oog worden gehouden, in Amerika bestaan de leerlingen der Zondagsscholen als regel uit het kroost van het kerkvolk en slechts bij uitzondering uit de kinderen van het religieus verwaarloosd deel onzer bevolking. De laatste soort noemt men gewoonlijk „mission Sundayschools", de anderen „Sunday School", „Sabbathschool", „Bible School" of „Church School".

En deze inrichting is een groote macht geworden in ons land. Op heden zijn er in Noord-Amerika ongeveer 156000 Zondagsscholen met over

anderhalf miljoen onderwijzers en „officers", terwijl er bijna negentien miljoen leerlingen zijn ingeschreven.

Het getal scholieren in geheel de wereld wordt berekend op dertig miljoen, zoodat er in ons land meer dan de helft gevonden wordt van de groote armee der Sabbathschool.

Welgeorganiseerd is deze inrichting. Er zijn twee groote organisaties die leiding geven aan de beweging. De eene is de „Sundayschool Council" van evangelische kerken, bestaande uit vertegenwoordigers van 32 kerkengroepen; de andere is de „International Sundayschool Association", die takken heeft in alle Staten onzer Unie in alle counties, en bijna op alle plaatsen, en dat in Canada zoowel als in de V. S.

Onlangs is een regeling gemaakt waardoor deze twee meer dan tevoren zullen samenwerken. Eerstgenoemde „Council" houdt zich meer bezig met de uitgave van allerlei literatuur over de S. S. Laatstgenoemde „Association" legt zich meer toe op het houden van Conventies enz.

Voortaan zullen ze al het mogelijke doen om heel ons land te overdekken met Zondagsscholen, daartoe aangespoord door de ontdekking, gedaan door de „surveys" onder leiding der „Inter-Church Movement", dat er binnen de grenzen onzer Unie nog zes en twintig miljoen kinderen en jongelieden zijn, die heel geen godsdienstonderwijs ontvangen. In onzen Staat Michigan alléén zijn er over een half miljoen van schoolgaande kinderen zonder religieus onderwijs. Zij staan geheel buiten de kerkelijke organisaties. Men vergeet niet dat b.v. in Michigan slechts 32 procent der bevolking is aangesloten aan eenige Kerk, Roomsche of Protestantische. In andere Staten is dat getal nog lager. Tenzij de Zondagsschoolbeweging toeneemt in kracht en omvang, zal een feitelijk paganismé steeds meer onze natie van God vervreemden. Want, laat het niet vergeten worden, in vele localiteiten is het de Sabbathschool, die dien als een wigge om den weg te banen voor de Kerk. Men begint gewoonlijk in nieuwe nederzettingen met een Zondagsschool te openen in het districtschoolgebouw, en daaruit wordt in vele gevallen eene kerkelijke organisatie geboren. De Zondagsschoolzending, en er is een groot aantal van deze arbeiders, is de wegbereijder voor de missionaire Dienaren des Woords.

Dat is een der redenen waarom de S. S. wordt gewaardeerd in ons land. En dan is er een tweede reden waarom men deze beweging, met al de schaduwschijden eraan verbonden, hoog moet schatten als een factor in ons godsdienstig leven: de Zondagsschool is, in vele kerkengroepen de eenige wat men hier noemt „religious educational agency", onder de Protestanten.

In de meeste kerkengroepen is de catechisatie geheel onbekend. Uitzondering zijn slechts de Lutherischen, de Gereformeerden en toel op zekere hoogte Methodisten en Episcopalen. De publieke scholen hebben op zijn best een religieus tintje. Het eenig godsdienstig onderwijs, dat de jeugd onzer natie krijgt — ik bedoel nu het Protestantisch deel, met de bovengenoemde uitzonderingen — is door middel der Sabbathschool.

Zoo deze inrichting ons jonge volk niet bereikt, groeit het op in onkunde omtrent God en goddelijke zaken. En de toestand is alreeds zeer ernstig. Tegenover de negentien miljoen onzer jeugd in de S. S. zes en twintig miljoen daar buiten.

Gelukkig echter dat dit meer en meer wordt ingezien.

En de samenwerking, zoowel als de samenbinding waarvan ik in het begin sprak, wordt er gedurig beter op. Men begint er meer en meer besef van te krijgen dat afzonderlijke kerkengroepen, elk op eigen gelegenheid werkend, ons volk nooit zullen kerstenen. De afstanden zijn veel te groot. Het getal arbeiders is veel te gering. Er is niet genoeg geld beschikbaar voor verschillende kerkgebouwen. En in vele plaatsen is de bevolking zoo hopeloos verdeeld met onze honderd en zeventig kerkengroepen, dat samenwerking zooda in de Zondagsschool, het éénige middel is om onze natie nog eenigszins te zouten met het zout des Christendoms. Het is in vele gevallen eenvoudig de keuze tusschen een half ei — of een ledige dop.

Het is dat besef, dat ook ons Hollandsch Gereformeerd volk in de V. S. steeds meer doet medeleven en medewerken met de andere evangelische kerkengroepen, die zich gespannen hebben voor den wagen der Zondagsschool. De broeders en zusters der Geref. kerk gingen daarin die der Chr. Geref. Kerk voor. Doch langzamerhand beginnen ook laatstgenoemden mede te trekken.

En het is bemoedigend om te zien dat de samenwerking van ons Hollandsch Gereformeerd volk wordt gewaardeerd. Een jaar of twee geleden, op een jaarvergadering der Michigan International S. S. Association, zaten er op één keer zes sprekers op het podium. Vijf ervan waren mannen met Hollandsch bloed in de aderen. Het feit dat ons volk wel gecatechiseerd is in de grondwaarheden der Heilige Schrift en helderder dogmatische begrippen heeft, is oorzaak dat zijn bazuin vaak zuiverder toon laat hooren, dan die van andere leiders die nimmer catechetisch

onderwijs ontvingen. Dat is trouwens het zwakke punt in heel de Zondagsschoolbeweging, zooda in ons land bestaat gebrek aan het trekken van zuivere dogmatische lijnen. Een oppervlakkige studie der Heilige Schrift, meestal het historisch deel ervan, zonder dieper in te gaan op de groote dogmata van het Woord des Heeren, leidt noemenswaardig tot bevreemdende oppervlakkigheid in de leer. Een der gevolgen daarvan is het meegevoerd worden met den stroom van allerlei ketterij. Beroep op de letter der H. S., schermen met een tekst of wat, verblindt en verleidt de scharen menigmaal. Vandaar de opgang gemaakt door Adventisten, door „Brethren", door Russel en door Chiliaistische drijvers, niet rekenend met de „analogia fidei". De invloed van de Moody-inrichtingen met haar geroep om de Schrift en niets dan de Schrift, met geopenbaarden tegenzin tegen historische Belijdenisschriften der kerken, is misschien een resultaat van het oppervlakkig werk der S. S.

Het besef van dit zwakke punt in de beweging doet sommige leiders van andere kerkengroepen met jaloerschheid blikken op onze Gereformeerde en Lutherische kerken met hare catechisatie, doch het schijnt zoo goed als onmogelijk om toenadering ten goede aan te brengen. Het is moeilijk om de samenwerking der ouders te verkrijgen voor arbeid van catechetischen aard en de jeugd is er niet op gesteld om het hoofd te vermoeien met werk dat grooter inspanning eischt dan het eventjes vluchtig nazien der S. S.-les. Zelfs is het een treurig feit, dat in sommige kringen de catechisatie lijdt onder de competitie der S. S., die zooveel minder geheugenwerk eischt dan het leerstellig onderricht.

Het was vooral het laatstgenoemde, dat onze leiders deed spreken zooda boven genoemd — van de S. S. als een Trojaansch paard. Alleen aanhoudende waakzaamheid van de ambtsdragers der Gereformeerde kerken zal het pand der catechisatie, ons toevertrouwd, kunnen bewaren. En in sommige kringen is er meer dan gevaar voor verlies. Het vervreemden van het pand is reeds begonnen. Eerst begint het met het verschuiven van het onderwijs van een weekavond naar een uurtje op Zondag, tusschen de diensten in, en dan een geleidelijk verslappen, omdat de Zondag toch heusch niet al te geschikt is voor arbeid, die het maken van aantekeningen en het inleveren van schriftelijk werk insluit — en zoo gaat het kostbaar pand der catechisatie langzamerhand doch zeker te loor.

Doch — ik schrijf ditmaal niet over de catechisatie in Noord-Amerika, doch over de Zondagsschool.

Het zal den lezers reeds gebleken zijn, dat het een ver van volmaakt instituut is. Doch — met ons verdeeld Christendom — wat zal en wat kan men anders in vele plaatsen en in vele opzichten, dan het maintainereen eener inrichting die nog éénigszins den Bijbel bestudeert en veelzins het eenig middel is om nog wat evangeliezout te brengen tot ons Amerikaansche volk?

HENRY BEETS.

PERS-SCHOUW.

P. S.

Het zal zeker wel een unicum zijn, dat men begint met een postscriptum. Ditmaal acht ik het echter geoorloofd. Want wat ik hier mededeel, betreft de vorige persschouw. Ik onderstel, dat de zetter bij het in elkander zetten van het blad juist de ruimte van een stukke persschouw te veel had en het er daarom uitliet. En hoe wakker men overigens ook ter drukkerij is, men merkte blijkbaar niet, dat daardoor het verband schade leed. Nu kreeg het den schijn, alsof Dr Sizoo op den Theologischen Schooldag heeft gesproken. Maar uitgeschakeld was juist iets, wat ik over het referaat van Prof. Grosheide op de Wetenschappelijke samenkomst van de Vrije Universiteit had gezegd. Dat van Prof. Grosheide was het eerste, dat van Dr Sizoo het tweede referaat.

Hier is dan het verloren stuk.

De Zoon des Menschen.

Morgen (ik schrijf dit op Dinsdag) zal de Wetenschappelijke Samenkomst van de Vrije Universiteit worden gehouden. Maar door den voortreffelijken maatregel om de referaten in druk te geven, ligt wat daar besproken zal worden reeds voor mij.

Daar is allereerst het referaat van Prof. Grosheide over de uitdrukking, welke in het Nieuwe Testament zoo dikwijls voorkomt „Zoon des Menschen". Die heeft, vooral onder theologen van andere richting, tot velerlei onderstellingen aanleiding gegeven. Jammer, dat Prof. Grosheide niet zooveel ruimte tot zijn beschikking had, dat hij een overzicht van die gevoelens kon geven. En jammer vooral, dat hij om dezelfde reden een literatuuropgave achterwege moest laten. Ik weet het wel, sommigen zien in zulk een opgave niets dan een uitstalling van geleerdheid. Maar daarmee kan ik het niet eens zijn. Het vergemakkelijkt iemand, die na den schrijver het onderwerp wil behandelen, de bestudeering daarvan zeer. En voor den schrijver zelf is het betrekkelijk een kleine

moeite,
schappe
langrijk
Dan,
wegviel
Zooda
is, wor-
behande
erdoor
Terec
„Zoon
preekt.
Men
van on
Prof.
onderz
saam

W
mak
zeg
gebe
ma
ders
lidw
derc
een
doel
sub
dun
van
gebe
Zijn
en
beve
lijkt
wor-
nu
doel
het
dich
leer-
dat
ronc
ma
dat

De D
terend

E
heef
der
leide
dien
om
gew
voor
van
angr
noor
ting

dan
stein
te
teil
niet
inzis
diep
D
was
doon
terg
doon
gele
mee
Prof
zijn
der
leve
sche
den
uit
was
voel
mus
een
in
groo
en z
hem
De
kwa
leer-
voor

Al
alge
eene
besc
dich
als
vloer
zoo
De
tuur
drie
de
absc

Om
langst
Voore
de wet
relaties
den oor
laten, l
om ma
nog nie
rein de

moeite. Ook stelt hij zich daarmee onder wetenschappelijke controle. Men kan hem op elk belangrijk punt narekenen.

Dan, gelijk gezegd, dat de literatuuropgave hier wegviel, had een ander motief.

Zoals men dat van Prof. Grosheide gewoon is, wordt dit onderwerp op de meest vlotte wijze behandeld, zonder dat het wetenschappelijk gehalte erdoor daalt.

Terecht merkt hij op, dat over de uitdrukking „Zoon des Menschen” gewoonlijk wordt heengepreekt.

Men doet alsof er Jezus of eenige andere naam van onzen Heiland stond.

Prof. Grosheide dan vat het resultaat van zijn onderzoek aan het eind van zijn referaat, aldus samen:

We gelooven thans ons resultaat te mogen opmaken. „Zoon des Menschen” van Jezus gebruikt, zegt alleen, dat Hij mensch was uit een mensch geboren, den menschen gelijk. Er ligt niets Messiaans in de uitdrukking beteekent niet veel anders dan mensch. Wanneer Jezus daar echter het lidwoord bij plaatst en zich zoo menigmaal in den derden persoon zoo noemt, openbaart Hij zich als een bepaald menschenzoon en wel als dien bedoeld in Dan. 7:13. Daar de naam meestal als subject staat gevolgd door een praedikaat, volgt daaruit van zelf, dat in dit praedikaat een deel van Jezus Messiaans ligt uitgesproken. Bepaald gebruikt Jezus den naam, wanneer Hij handelt van Zijn lijden, ook van de bevoegdheid, die Hij bezit en die met dat lijden samenhangt, omdat het een bevoegdheid van den Messias is, dan van de heerlijkheid, die door het lijden Zijn deel wordt. Sterk wordt soms de identiteit uitgesproken tusschen den nu Verrederde en den straks Verhoogde. De bedoeling, waarmede Jezus den naam gebruikte, was, het volk te wijzen op Dan. 7:13, waar Hij steeds dicht bij komt, om zoo ook op deze wijze te leeren, dat Hij de Messias was. Het volk heeft dat echter niet begrepen, totdat eindelijk Jezus ronduit het woord van Daniël op zichzelf toepast, maar dan ook niet, dan nadat Hij gezegd heeft, dat Hij de Messias was.

Einstein.

De Deutsche geleerde Einstein is te Londen schitterend onthaald. De „N. R. Ct.” meldt:

Einstein is te Londen in King's College, waar hij heeft gesproken over zijn relativiteits-theorie bijzonder gevierd. Lord Haldane, die hem bij het geboorteleide, zeide, dat het hem had getroffen dat Einstein dien ochtend naar de Westminster Abdy was gegaan om het graf van Newton te bezoeken. Wat Newton geweest was voor de 18de eeuw, was Einstein voor de twintigste. In de lezing, die de aanwezigen van Einstein zouden hooren, zouden zij een nieuw argument in de relativiteits-theorie vernemen, dat nooit zoo beslist was geuit. Einstein had een opvatting van het heelal gegeven, een opvatting die — zei hij, Haldane — meer revolutionair was dan die van Galilei, Copernicus of Newton. Einstein heeft ons geleerd het heelal van naderbij te zien als betrekkelijk ten opzichte van zijn reëteel voor onze kennis. Reëteel zelf was betrekkelijk, niet enkel onze kennis der reëteel. Hij had een inzicht gegeven, dat ons had teruggebracht tot de diepere beteekenis van de kennis zelf.

De nieuwe leer, zoo voegde Lord Haldane eraan toe, was afkomstig van een man, die zich onderscheidt door zijn begeerte, om zich zoo mogelijk, op den achtergrond te houden en die niettemin wordt gedrongen door de onmiskenbare macht van het genie, dat niet gedooft, dat de persoon, van wien het zich heeft meester gemaakt, ook maar één oogenblik rust. Prof. Einstein had twee groote qualiteiten voor zijn taak. Hij beheerschte het ontzaglijke werktuig der wiskunde zoo volkomen, als welk ander ons levend mensch ook. Hij bezit nog iets meer: een scheppende verbeeldingskracht, verwant aan die van den dichter. Hij bouwde schepingen als het ware uit niets op, zooals alleen het genie dat kan. Hij was ook een musicus, die speelde met een gevoel en een begrip, die zelfs bij de beste beroepsmusici niet steeds worden aangetroffen. Hij was een meester op de viool evengoed als een meester in de wiskunde. De 20ste eeuw had een van de grootste denkers der laatste 500 jaar voortgebracht en zij (de aanwezigen) waren trotsch, hier te zijn om hem te verwelkomen.

De rede van Einstein, die hierop gehouden werd, kwam op de hoofdpunten overeen met wat de hoogleraar daaromtrent reeds in tal van artikelen en voordrachten had ontwikkeld.

Aan het slot van de rede wees spr. er op, dat de algemeene relativiteits-theorie het heelal — in overeenstemming met de theorieën van Ernst Mach — beschouwt als in de ruimte eindig. De gemiddelde dichtheid der materie binnen dat heelal was — zooals op wiskundige gronden uit de theorie voortvloeit — een eindige grootheid, zij het ook nog zoo'n geringe grootheid.

De grondslag der theorie is feitelijk, dat de natuurkundige moet werken met vier dimensies: de drie dimensies van de ruimte, en als vierde dimensie de tijd. Slechts dat vierdimensionale systeem is absoluut. Ruimte alleen en tijd alleen, zijn relatief.

Om drie redenen verdient dit bericht onze belangstelling.

Vooreerst blijkt hieruit de ontzaglijke invloed van de wetenschap. Terwijl op alle ander gebied de relaties tusschen Engeland en Duitschland, door den oorlog afgebroken, nog veel te wenschen overlaten, terwijl die op handelsgebied, waar het toch om materialistische voordeelen gaat bij lange na nog niet zijn hersteld, is op wetenschappelijk terrein de kloof reeds vrijwel overbrugd. De enthousiaste lof aan Einstein toegezwaaid, is een merkwaardig tijd-teeken.

Vervolgens ziet men, hoe de waardeering, waarmee onze geleerden over 't geheel niet worden verwend, daar de perken te buiten ging. Einstein werd naast Newton gesteld en een der grootste denkers der laatste 500 jaar genoemd. Met zoo'n eideantje kon hij huiswaarts keeren. Natuurlijk is het onverstandig om iemand zoo te verheffen. In ieder geval zegt men zoo iets niet, waar de persoon zelf bij zit. Ook hier heeft men weer een tijd-teeken. Het is een uiting van heldenvereering, en wel van een bijzonder soort: van geleerdenvereering, welke men ook elders opmerken kan. Nog moet er dit aan toegevoegd, dat deze dweepziekte bij voorkeur haar voorwerpen kiest uit de beoefenaars der natuurphilosophie.

Ten laatste kan dit bericht dienen om eens op Einstein nadrukkelijk de aandacht te vestigen. Men moge in Londen zijn verdiensten overdreven hebben, feit blijft, dat zijn relativiteits-theorie demoeite van bestudeering waard is. Met name, omdat ze op enkele voornaamste punten de christelijke wetenschap in het gelijk stelt.

De toekomst van West-Europa.

Geeft deze toenadering tusschen volkeren, die elkander voor kort nog bestreden, recht tot een meer optimistischen kijk op onzen tijd? Men vergeet niet, dat één zwaluw nog geen lente maakt. In de „Hervorming” constateert Van Mourik (B(roekman) bij ons, menschen van Europa, gebrek aan wil.

Willen de cultuurvolkeren, die op 't oogenblik hun crisis doorleven van te he of niet te be? Eerst als dat aan geen twijfel onderhevig is, hebben wij te vragen wat zij willen. Er is reeds reden om sceptisch te staan tegenover dat eerste Individueel en groepswijs ontbreken wil. Men kan tal van menschen ontmoeten die geleefd worden maar niet leven, en collectieve groepen ziet men „drijven” op den stroom des tijds. Merkwaardig is, dat reeds een twintigstal jaren of langer in ons land een Amerikaansche kracht-literatuur veel aanhang heeft gevonden. Wanneer men denkt aan schrijvers als Mulford, Lloyd, Trine, dan dringt zich de gewaardiging op, dat zij het meest begejuicht zijn in kringen, waar men zich het diepst verslagen gevoelde. Men geloofde niet meer aan zichzelf en aan eigen kunnen; nu kwamen mannen, uit gindsche wereld van energische beleven, het oranjeleke verkondigen van geloof in zichzelf. Ieder heeft zijn lot in handen; gij maakt uw leven. Onbepaald is de macht van het willen, onmatelijk is het verscheid ook over mogelijkheden. Bouw uw wilsmacht op in dagelijksche oefening. Wij hebben menschen gezien die het trachten te doen, minder in de daad — dat was hun te zwaar — dan wel in de bekende meditatie over wil. Wat is heerlijker dan kracht te bezitten? Inspiratie gaat uit van harte verheerlijking. Is het dit niet wat een Walt Whitman, wien Kees Meyer kort geleden zulk een liefdevolle studie heeft gewijd, velen tot zulk een bijzonder dichter heeft gemaakt? In hem zag men den triumphator, die het leven kon toelachen omdat hij zich sterk gevoelde. Kracht-ervangelie is de prediking van Mrs Eddy Baker ook; voor den scientist in volkomenheid zou niets onmogelijk zijn — den dood zelfs zou hij teniet doen. Maar ziet men Christian scientism niet toegejuicht worden in die standen, waar men het willen meer wil dan beleef, d.w.z. in verlangen hunkert naar hetgeen men niet bezit?

Hoe hij dan over de toekomst van de West-Europeesche volkeren denkt? Ziehier zijn meening:

Wat zal de toekomst zijn voor de West-Europeesche cultuurvolkeren? Zij hebben geen toekomst, zegt Oswald Spengler, wiens naam ik in een der vorige artikelen noemde. Hij huldigt de beschouwing, dat een volk, een groep van volkeren zijn krachten te eeniger tijd heeft uitgeleefd. Zoo is het vroeger gegaan met de antieken; Grieken, Romeinen, Egyptenaren leven nog wel voort, maar zonder cultuur, zonder een eigen grootsch bezit, zonder uit hun diepste wezen nog iets te scheppen. Dat lot wacht nu ons. „Die nordische Seele hat ihre innere Möglichkeiten erschöpft und es blieb nur noch der dynamische Sturm und Drang, wie er sich in welthistorischen Zukunftsvisionen äussert, die mit Jahrtausenden messen, der Trieb, die schöpferische Leidenschaft, eine geistige Daseinsform ohne Inhalt.” Ik weet niet wat te maken, of Spengler gelijk zal krijgen of niet. Tegen zijn geschiedenis-conceptie in „Der Untergang des Abendlandes”, geniaal en waanzinnig tegelijk geheelend, worden door historici van naam, zoo ten onzent door Prof. Huizinga in het Januurnummer van „De Gids”, ernstige bezwaren ingebracht — toch blijft het een kwestie van visie en niet van wetenschap om de toekomst zich te denken.

Men kan een uitspraak als deze op twee manieren verwerken. Het zou niet erg zijn, zedelijk-geestelijk gezien, als het overwicht sociaal-politiek zich verplaatste en West-Europa niet meer wereld-beheerschend bleef. Misschien zal Oost-Europa groter gewicht in de schaal leggen of het land van de Rijzende Zon zal het land van de atlandende zon worden, of nog verder trekkende beraakt men het geweldige Amerika met zijn onbegrensde mogelijkheden. Dan krijgt men andere zotels van wereld-beheerschen. Yokohama of Washington zouden de centra kunnen worden en Londen, Parijs of Berlijn in vergelijking daarmee tot provincie-steden vervallen, viles mortes op den duur.

Mogelijk is het, dat dit een zagen wordt, dat West-Europa zichzelf hervindt wanneer het niet

meer in vreeze en beven naar machtspositie behoort te handhaven. Men zou kunnen toekomen aan ernstiger leven, en dieper peden zijn zielsbestaan. Echter tragisch zou het zijn, als Spengler's uitspraak waar bleek, dat er geenszins mogelijkheden meer zijn. Dan zou men noch willen noch kunnen, niet meer kunnen... willen. Dan zouden wij en onze kinderen en kindskinderen krachtens de wet der inertie voortleven, maar zij zouden nog dalen beneden ons peil en onze toekomst-visioenen zouden niet dan illusien zijn, waarin wij ons een tijdlang nog vermiesen omdat wij die schrikkelijke werkelijkheid niet onder de oogen durven te zien. Maar eens moet toch de droom breken, zooals men wakker soms wordt en zegt: O God, geen werkelijkheid mocht het zijn. Ligt niet in droom veelal de illusie van onvervulde werkelijkheid?

Wat schuilt er in de menschheid van thans? De variant op een bekend gezegde ligt mij na: Zeg het mij, en ik zal u zeggen, wat hare toekomst zal zijn. Is er wil, heb ik gevraagd. Ik kan iets anders vragen nog, en het is er nauw mee verwant. Is er geloof?

Verder zullen wij den schrijver in zijn beschouwing niet volgen. Hij verstaat onder geloof, geloof in onszelf, nog nader geloof in „God in onszelf en in onze medemenschen”. Zoo komt de moderne aap (men legge deze spreekwijze niet als beleediging uit, trouwens voor voorstanders der ontwikkelingsleer is het niet eens een beleediging) uit de mouw.

Hoe wij als christenen hiertegenover hebben te staan, heb ik in mijn „opwekkende” (zoo heet dat in de wandeling) rede over „Het raadsel van onzen tijd” op den Nijmeegschen Bondsdag, thans in druk verschenen, reeds gezegd.

Misdadige theorie.

Stellig gaat echter het Westen zijn ondergang tegemoet, indien de theorie van een onzer Nederlandsche geleerden, Prof. Dr C. A. Verrijn Stuart, aanhangers wint voor een oude praktijk.

Deze hoogleraar heeft in de Economisch-Statistische berichten onlangs betoogd, dat volgens de benaderende gegevens, welke op de jongste volkstelling zijn gebaseerd, de bevolking van ons land in iets meer dan 10 jaar met een miljoen eters is vermeerderd. Als hiervoor geen stokje gestoken wordt, is over een kleine vijftig jaar het getal inwoners verdubbeld. Over een eeuw zal Nederland op weinig minder dan 30 miljoen inwoners kunnen bogen. En hoe het er hier over twee, drie, vijf, honderd jaar uit zal zien, laat zich niet beschrijven. Dan zitten onze brave Hollanders opgepakt als haring in een ton. Zij kunnen zich zelfs geen wandelingetje meer veroorloven. Zij vallen over elkander. Als zij een toerje willen doen, zullen ze een paar burgers weg moeten duwen en in een vliegmaschine gaan zitten, om over eigen en vreemd grondgebied een luchtje te scheppen.

Ik weet niet wat deze professor van zijn politiek geloof is. Mocht hij oud-liberaal zijn, in deze zaak is hij alles behalve een voorstander van het „laissez faire laissez aller”, wat gij moogt vertellen door: wie dan leeft, wie dan zorgt.

Hij heeft zich op middelen ter uitkomst bezonnen en ziet slechts twee wegen: massa-moord of voorkomen van geboorten. De eerste acht hij minder bewandelbaar. Men kon welens voorstellen, dat hijzelf dan maar het eerste lijdend voorwerp moest zijn! Maar de tweede is voor hem de uitweg.

Terecht noemt de „Amsterdamsche Kerkbode” deze theorie misdadig.

Een geleerde is zeer aan het cijferen geweest. Hij heeft uitgerekend, hoeveel menschen binnen den tijd van een zeker aantal jaren ons vaderland zal kunnen tellen.

Hij heeft berekend, hoeveel spijze noodig zal zijn om dat aantal te voeden; en zijn slotsom is, dat het totaal bedrag van de te wachten voedingsmiddelen niet voldoende zal zijn voor een zoo groot getal.

Dat is een zeer lastig probleem, naar zijn inzien.

Dit is werkelijk onloochenbaar; althans voor wie niet rekent met het woord, dat de Heere aan alle schepsel zijne spijze geeft.

Bovendien zijn er wel andere tijden geweest, waarin men sprak van intensieve cultuur, van ontginning van woeste gronden, waardoor in de klimmende behoefte kon voorzien.

Wij herinneren ons, dat er aangaande deze bronnen van inkomst wel eens wonderen zijn verhaald geworden.

Maar van dit alles is in heel deze redeneering met geen woord gerept.

Bovendien is er in heel deze berekening in het geheel geen rekening gehouden met allerlei mogelijkheden, welke op dien geregelden aanwas van bevolking van beduidenden invloed kunnen zijn.

Hoe groot is het aantal menschen niet, dat viel in den oorlog, of onder de gevolgen van den oorlog verzwaakte in zijne kracht en niet meer op zijn verhaal kon komen.

Dergelijke verschijnselen kunnen zich vernieuwen; en wat wordt er dan van de uitkomsten, welke thans reeds als zoo vast en zeker zijnde worden voorgesteld?

Doch met dat alles wordt niet gerekend.

De conclusie, waartoe deze geleerde komt is eene heel andere.

Niet in vermeerdering van inkomst moet heil gezocht, maar in vermindering van eters.

Nu kan dat op twee manieren: men kan levenden

ter dood brengen en men kan zorgen, dat er minder geboren worden.

Tegen het eerste bestaat vooralsnog naar zijn gevoelen bezwaar.

Er zijn anders wel voorbeelden van, dat de ouders, die zelve niet meer voor hunnen mond-kost kunnen zorgen, eenvoudig ergens neer worden gezet, waar zij hunnen dood kunnen afwachten.

Een oud paard maakt men af; waarom dan niet een mensch, die zijn bestaan niet meer waard is?

Daartegen heeft men echter voor het oogenblik nog bezwaar.

Doch dan moet het den anderen weg naar op, om de geboorte te verhinderen; dat afschuwelijke tegen Godes wil ingaande middel, waarbij de mensch zichzelf tot God maakt, de beheerscher van leven en dood.

De man die dat leert is een hooggeleerde; zeer geleerden en geleerd zich achtenden nemen zulke beschouwing over en zoo sijpelt het door in alle rangen van de maatschappij.

De bron van het kwaad is in de hooft; in de hooge scholen, waar niet gerekend wordt met het Woord van God, met de Goddelijke wet.

Aan zulk een oordeel kan men afmeten van hoeveel betekenis is eene wetenschap met of eene zonder de erkenning van God en van de Heilige Schrift als de oorkonde van de openbaring van God.

Zij dan een ieder belijder op zijne hoede, wanneer men tracht hem te overrompelen met het beweren, dat de wetenschap dit of dat heeft uitgemaakt.

Het is niet alles wetenschap, wat onder dien naam wordt uitgevent.

Onfeilbaar is zij allerminst.

Reeds zoo dikwijls heeft zij moeten verloochenen, wat zij eerst voor waarheid aan den man had weten te brengen.

Hoe vaak is reeds niet gebleken, dat hare uitspraken geïnspireerd waren door de geestelijke boosheden in de lucht, waartegen de geloovigen zoo nadrukkelijk worden gewaarschuwd.

Daartegenover blijft het Gods wilt: „zij vruchtbaar en vermenigvuldigt en vervult de aarde en onderwerpt haar“.

HEPP.

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Amsterdam, S. G. de Graaf te Rijswijk en B. A. Knoppers te Almelo.

Beilen, W. Oosterheest te Ter Apel en W. J. J. Velders te Rotterdam.

Hengelo, Dr. S. P. Doe te Dwingelo en J. Wijnings te Dronrijp.

Drietal te:

Franeer, E. A. Groenewegen te Halfweg, S. v. Leeuwen te Houtverzij en P. Nomes te Schildwolde.

Zesttal te:

Amsterdam, H. Brouwer H. Mzn te Heemstede, S. G. de Graaf te Rijswijk, B. A. Knoppers te Almelo, J. C. Bullmann te Utrecht, K. Schilder te Gorinchem, J. Waterink te Zutphen.

Beroepen te:

Andel, R. de Jager te Oostgenaplaats.

Amsterdam, B. A. Knoppers te Almelo.

Beilen, W. J. J. Velders te Rotterdam.

Hengelo (O.), J. Wijnings te Dronrijp.

Kielwindweer, J. H. Binnema te Arum.

Maastricht, H. Veldkamp te Onderdendam.

Nieuw-Dordrecht, A. J. de Boer te Garrelswaer.

Purmerend, E. D. Kraan, cand. te Den Haag.

Voorschoten, J. Hoek te Noord-Scharwoude.

Wildervank, G. Kessels te Smilde.

Woudsend, J. Voerman te Warns.

Zuilen, E. D. Kraan, cand. te Den Haag.

Zuidwolde, H. Th. v. Munster, cand. te Amsterdam.

Zand, R. Middelveld te Hoogkerk.

Aangenomen naar:

Lopik, W. H. Bouwman te Nederhorst den Berg.

Urk, J. J. Bouwman te Gees.

Bedankt voor:

Delfshaven, T. Forwerda te Amsterdam.

Klundert, J. Hoek te Noord-Scharwoude.

Molenaarsgraaf, W. H. Bouwman te Nederhorst den Berg.

Opeinde Nijmegen, J. v. d. Meulen te Schoonoord.

Westbroek, A. Schone te Kapelle-Biezeling.

Zetten—Eist, J. Hoekstra te Ten Post.

Afscheid van:

Nieuw-Weerdinge, H. Lanning, Tekst 1 Joh. 2:28.

Voorschoten, H. Ailing, Tekst Hebr. 13:20-21.

Jubilea. Dr. F. W. Sluyter te Maassluis, heeft 5 Juli a.s. zijn 25-jarig ambtsjubileum te herdenken bij de gemeente te Maassluis (H).

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Meliskerke, W. den Hengst te Leiden.

CHR. GEREFORMEERDE KERKEN.

Bedankt voor:

Umsiden, J. W. Polman te Almelo.

Afscheid van:

Haarlem, J. W. Geels, Tekst 1 Petr. 5:10-11.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Drietal te:

Kampen, L. van Mastrigt te Harderwijk, G. A. Pott te Oud Beijerland en D. J. van de Graaf te Raamsdonk.

Beroepen te:

Benschop, D. J. v. d. Graaf te Raamsdonk.

Delft, T. Lekkerkerker te Dordrecht.

Delft, H. Japchen te Den Helder.

Engelen, B. ter Haar Komney, em. pred. te Gennep.

Fegenoord, J. Nauta te Workum.

Gondriaan, L. G. Brugg, cand. te Zeist.

's Grevelin-Capelle, D. J. v. d. Graaf te Raamsdonk.

Heleneveen, T. O. Meester te Urmond.

Longhorst en Scheibens, G. Elzinga te Nijmegen en Blauwizen.

Oude Tonge, J. H. Th. Rappard te Brakel.

Aangenomen naar:

Amsterdam, J. Laurens te Dinslaken.

Idem, L. C. W. Ekering te Noordwijk aan Zee.

Idem, J. H. F. Remme te Huizen.

Oortzaan, M. W. van Linschooten te Renoy.

Zoeterwoude, H. J. Honders, cand. te Nigtevecht.

Bedankt voor:

Amsterdam, G. Polkestein te Katwijk aan Zee.

Barneveld en Muiden, J. J. Timmer te Muiden.

's Grevelin-Capelle, A. H. J. G. van Voorthuizen te Doornspijk.

Heerlaken en Elburg, B. Batelaan te Amersfoort.

Ierske, G. A. den Hertog te Kethel.

Munnikendam, M. G. Gerritsen te Zunderdorp.

Muiden, J. J. Timmer te Muiden.

Nieuwland, Zwaagwesteinde, Oosterwijk, Giessen-Oudekerk en

Zoutelande, H. J. Honders, cand. te Nigtevecht.

Nieuwe Tonge, J. H. Koster te Wouterwoude.

Poederoven, L. G. Brugg, cand. te Zeist.

Suzwoude, J. H. F. Remme te Zeist.

Wijk, P. v. d. Sluis te Harderwijk.

Afscheid van:

Rijnslootbroek, E. van Asch, Tekst Joh. 1:29.

Borne, A. Goedhart, Tekst 2 Cor. 6:11.

Intrede te:

Hilversum, L. J. van Leeuwen, Tekst Openb. 21:54.

Purmerend, R. J. v. d. Meulen, Tekst Joh. 3:30.

Zwanmerdam, W. G. G. Heerekamp, Tekst 2 Cor. 8:5-6.

Predikant „vrugestelde“. Naar de „Tel.“ meid, heeft de Bond van Nederlandsche predikanten aan zijn leden een vertrouwelijk brief gericht, om hun medewerking te verzoeken tot het verkrijgen van een z.g. „vrugestelde“ secretaris. Al zal het salaris van den secretaris niet boven het minimum predikanten-laanement stijgen, zal toch een bedrag van f.30000 noodig zijn voor financiering van een bureau en de dekking van een eventuele liquidatie daarvan.

Met uwe FAMILIE-ADVERTENTIËN in dit blad bereikt ge vrijwel al uw Gereformeerde kennissen.

NOORD-HOLLANDSCHE BOERENKAAS

Zwaar van stuk

Per 2 stuks f 7.—

FRANCO REMBOURS

M. ZEE - ANDRIK Oost (N. H.)

N. V. „REFORM“ - GRONINGEN

Dir.: E. BOERMA

Heerestraat 62 - Telef. 755.

Dames- en Heerenkleeding naar Maat.

Bij de Uitgevers van dit blad is verschenen:

KAART VAN DE GEREF. KERKEN IN NEDERLAND.

met alphabetische naamlijst.

De Classen-indeling is op de kaart aangegeven. Formaat 50 x 70 c.M. Prijs 35 cents.

Franco toezending na ontvangst van het bedrag.

Van
GEBORTE - VERLOVING
HUWELIJK
JARIGE ECHTVEREENIGING
OVERLIJDEN
gelieven onze Lezers kennis te geven in dit blad. Ge bereikt dan uw Gereformeerde vrienden en bekenden in heel het land.

Uitgave van
OOSTERBAAN & LE COINTRE
Goes

J. C. WIRTZ Cz.

BEKNOPT OVERZICHT
DER KERKGESCHIEDENIS.

VIERDE vermeerdeerde druk.

Prijs 40 cts.

KLEEDING NAAR MAAT.

Stelt U hoge eischen aan Uwe Kleeding, zooals
Degelijke Stof - Chique Coupe - Prima Afwerking,
vraagt dan STALEN met PRIJSOPGAVE bij

GEHR. STIJGER - ROTTERDAM

ZWART JANSTRAAT No. 73 - TELEFOON 255 BERGWEG.

BOEK- EN HANDELSDRUKKERIJ OOSTERBAAN & LE COINTRE GOES

Telefoon
No. 55

Tel.-Adres:
OOSTERBAAN

LIDMATENBOEKEN
JAARVERSLAGEN
BROCHURES
CIRCULAIRES
BRIEFPAPIER
NOTA's
ENVELOPPEN
AANDEELEN
OBLIGATIËN
BESTEKKEN
DISSERTATIËN

Vergeet niet, indien ge prijs stelt op NET
DRUKWERK, onze adviezen in te winnen.
We zijn werkelijk speciaal ingericht.

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

Wie eene postrekening heeft, betaalt anderen rekeninghouders per giro. Aangeteekende brieven of postwissels voor verzending van geld zijn dan niet noodig. Spaart tijd en kosten.

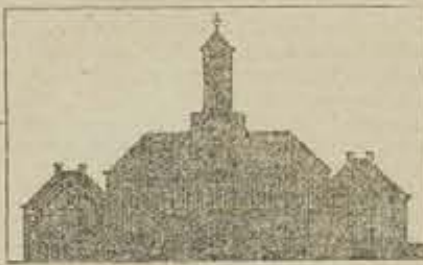
Wie nog geen postrekening heeft neme er een.

DOELMATIGE RECLAME VERGROOT DEN OMZET!

DE REFORMATIE

biedt een uitgezochte gelegenheid tot het maken van reclame onder koopkrachtig publiek.

Vraag nog heden voorwaarden bij abonnement.

Bij de Uitgevers OOSTERBAAN & LE COINTRE te Goes is verkrijgbaar:

ONZE KERKGEBOUWEN

door E. J. ROTHUIZEN, Architect te Arnhem.

Een brochure, geschreven met het doel, meer belangstelling te wekken voor de architectuur van en de symboliek in het Gereformeerde Kerkgebouw.

Na inzending van postw. a f.0.60 volgt franco toezending.

Abonnementen op dit blad worden aangenomen: voor Noord-Amerika door den heer A. VAN HAMERSVELD, 127 Wallstreet, KALAMAZOO, Michigan; voor Zuid-Afrika door den heer J. L. VAN SCHAIK, Kerkstraat, Centraal, PRETORIA.